

เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง การสร้างคำในภาษาไทย รายวิชาภาษาไทย ๑ (๓๒๑๑๐๑)

คำมูล

คำประสม

คำซ้อน

คำซ้ำ

ชื่อ-นามสกุล..... ชั้น ม.๑/..... เลขที่.....

มนุษย์ในยุคปัจจุบันมีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น คำศัพท์ต่าง ๆ ก็ต้องมีความหลากหลายเพื่อแสดงอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดออกมาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารมากที่สุด **คำมูล** ซึ่งเป็นคำดั้งเดิมที่มีใช้ในภาษาไทย มีไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างคำขึ้นใหม่จากคำมูล ด้วยการ**ประสมคำ** **ซ้อนคำ** และ**ซ้ำคำ**

คำมูล เป็นคำดั้งเดิมที่ใช้ในภาษาไทย มีความหมายสมบูรณ์ชัดเจนในตัวเอง อาจเป็นคำไทยแท้ หรือเป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศก็ได้ คำมูลแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด ดังนี้

๑) **คำมูลพยางค์เดียว** เป็นคำพยางค์เดียวที่มีความหมาย จัดเป็นคำไทยแท้และคำยืมจากภาษาต่างประเทศ

	คำมูลพยางค์เดียว
คำไทยแท้	กิน นอน ร้อน เย็น พ่อ แม่ อา ปู่ ย่า
คำยืมจากภาษาจีน	แก๊ง ก๊าก โต๊ะ ห้าง เกียะ เกี้ยว กัง เฮีย
คำยืมจากภาษาบาลี สันสกฤต	บาป กรรม บาตร เวร ผล อาสน์
คำยืมจากภาษาอังกฤษ	แชร์ เมตร ลิตร เกม เทป ซอส์ก ออนซ์

๒) **คำมูลหลายพยางค์** เป็นคำที่มีสองพยางค์ขึ้นไป มีความหมายในตัวไม่สามารถแยกพยางค์ในคำออกได้ เพราะจะทำให้ไม่ได้ความหมาย คำมูลหลายพยางค์อาจเป็นคำไทยแท้ หรือเป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศก็ได้

	คำมูลหลายพยางค์
คำไทยแท้	โหระพา มะลิ มะม่วง มะระ มะละกอ เกเร
คำยืมจากภาษาจีน	ชาลาเปา บะหมี่ ก๋วยเตี๋ยว ฉือก๊วย อังเปา เก้าอี้
คำยืมจากภาษาบาลี สันสกฤต	นาฬิกา ราชนี มารดา นมัสการ วิจารณ์
คำยืมจากภาษาอังกฤษ	คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ไมโครซอฟต์ สติ๊กเกอร์

แบบฝึกหัด เรื่อง คำมูล

คำสั่ง ให้นักเรียนพิจารณาคำมูลพยางค์เดียวและคำมูลหลายพยางค์ลงในตารางให้ถูกต้อง

ตราด	ผอบ	ปราษฎ์	สารท	เหงา	มะนาว
ขนม	วินาที	สลัก	อับ	ตลาด	จวก
แกร่ง	สละ	พิสดาร	ลั่น	วิทย์	แก้ม
แถลง	สับปะรด	อาหาร	ข้าว	สิ่งโต	เพลง
เต่า	หิว	ยิ้ม	สุข	กระดาศ	กางเกง
กระเป๋	กำมะลอ	แจกัน	ตะไคร้	จิ้งหรีด	สะตูด

คำมูลพยางค์เดียว

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

คำมูลหลายพยางค์

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

คำประสม เป็นคำที่สร้างขึ้นใหม่โดยการนำคำมูลตั้งแต่สองคำขึ้นไปมารวมกัน เกิดเป็นคำใหม่ ความหมายใหม่ คำประสมอาจมาจากการประสมคำไทยกับคำไทย คำไทยกับคำภาษาต่างประเทศ หรือคำภาษาต่างประเทศประสมกัน เช่น

การประสมคำ	คำมูล		คำประสม
คำประสมที่เป็นคำไทยกับคำไทย	หาง	เสือ	หางเสือ
คำประสมที่เป็นคำไทยกับคำต่างประเทศ	ยก (คำไทย)	เมฆ (คำบาลี สันสกฤต)	ยกเมฆ
คำประสมที่เป็นคำต่างประเทศกับคำต่างประเทศ	บัตร์ (คำบาลี สันสกฤต)	เชิญ (คำเขมร)	บัตร์เชิญ

๑) คำประสมที่เกิดความหมายใหม่แต่ยังมีเค้าความหมายเดิม เช่น

เตา + ถ่าน	=	เตาถ่าน	หมายถึง	เตาที่ใช้ถ่านเป็นเชื้อเพลิง
เตา + รีด	=	เตารีด	หมายถึง	เตาที่ใช้รีดเสื้อผ้า
ผ้า + ชีร์ว	=	ผ้าชีร์ว	หมายถึง	ผ้าเก่าขาดที่ใช้เช็ดถูพื้น

๒) คำประสมที่เกิดความหมายใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น

ขาย + หน้า	=	ขายหน้า	หมายถึง	รู้สึกอับอาย
ราด + หน้า	=	ราดหน้า	หมายถึง	อาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวมีน้ำปรุงข้น
หัก + ใจ	=	หักใจ	หมายถึง	ตั้งใจไม่ให้เกิดถึงเหตุต่าง ๆ

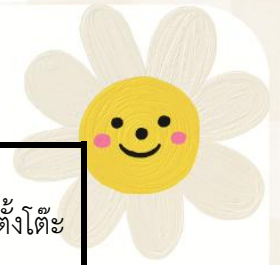
๓) คำประสมที่เกิดจากการย่อคำให้กะทัดรัด มักขึ้นต้นด้วยคำว่า การ/ความ/ของ/เครื่อง/ชาว/นัก/ผู้/ช่าง เช่น การค้า ความคิด ของหวาน เครื่องเรือน ชาวนา นักเรียน ผู้ขาย ช่างภาพ เป็นต้น

****ข้อสังเกต****

- ถ้านำคำมูลสองคำมารวมกันแล้วไม่เกิดความหมายใหม่ ไม่จัดเป็นคำประสม เช่น
ลูก + ไก่ = ลูกไก่ หมายถึง ลูกของไก่ (เป็นกลุ่มคำ)
ดาว + ลูก + ไก่ = ดาวลูกไก่ หมายถึง ชื่อกลุ่มดาว (เป็นคำประสม)
- คำภาษาบาลีประสมกับคำสันสกฤตไม่ถือเป็นคำประสม แต่เป็นคำสมาส เช่น
คุณ + ธรรม = คุณธรรม อ่านว่า คุณ - นะ - ทำ
มัธยม + ศึกษา = มัธยมศึกษา อ่านว่า มัด - ทะ - ยม - สิก - สา

๒. ให้นักเรียนพิจารณาคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้และจัดกลุ่มคำให้ถูกต้องตามลักษณะของคำ

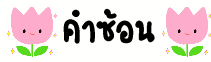
ประตู่	ตะหลิว	มะม่วง	เตารีด	ไฟฟ้า
โทรศัพท์	บัตรเติมเงิน	ไม้แขวนเสื้อ	สบู่	คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ
บ้านแตก	ลูกขนไก่	ลูกน้อง	สัปเหร่อ	ชีพจร
มือถือ	ลำตัด	ปากกา	ไฟฉาย	แม่ทัพ

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

คำซ้อน

คำซ้อน เป็นการสร้างคำโดยนำคำมูลที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกัน มาวางซ้อนกัน เกิดเป็นคำใหม่ มีความหมายใหม่ โดยความหมายอาจกว้างขึ้น หนักแน่นขึ้น หรือเบาลงก็ได้

๑) คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ คำซ้อนที่เกิดจากคำมูลที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน หรือตรงกันข้ามกัน มาวางชิดกัน มีลักษณะดังนี้

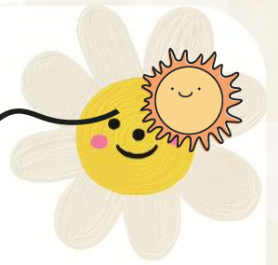
- ความหมายเหมือนกัน เช่น เสื่อสาด เหาะเหิน พุดจา ดุแล เตือดร่อน อ่อนน้อม นิ่มนวล บ้านเรือน อ้วนพี ข้าทาส
- ความหมายใกล้เคียงกัน เช่น คัดเลือก แฉะน้ำ เกรงกลัว เรือแพ เสื้อผ้า ข้าวปลา หน้าตา ปากคอ รากฐาน
- ความหมายตรงกันข้ามกัน เช่น ผิดชอบ ชั่วดี ได้เสีย สูงต่ำ ดำขาว มากน้อย เปรี๊ยะหวานมันเค็ม แท้จริง

๒) คำซ้อนเพื่อเสียง คือ คำซ้อนที่เกิดจากการนำคำที่มีเสียงคล้องจอง และมีความหมายสัมพันธ์กันมาซ้อนกัน เพื่อให้ออกเสียงได้ง่ายและไพเราะ มีลักษณะดังนี้

- ซ้อนเสียงพยัญชนะต้น เช่น เรอระ ทัอแท้ จริงจัง ตูมตาม ชุบซิบ
- ซ้อนเสียงสระ เช่น ราบคาบ จ้มลิ้ม แร้นแค้น เบื่อเรอ อ้างว้าง
- ซ้อนเสียงพยัญชนะต้นและสระ เช่น ออดอ้อน อัดอั้น รวบรวม
- ซ้อนด้วยพยางค์ที่ไม่มีความหมาย แต่มีเสียงสัมพันธ์กับคำที่มีความหมาย เช่น ขโมยขโจร กระตูกกระเตี้ยว
- คำซ้อน ๔ - ๖ พยางค์ จะมีเสียงสัมผัสภายในคำ เช่น ทรัพย์ในดินสินในน้ำ โบกพัดพัดวี ข้าเก่าเต่าเลียง ถ้วยโถโอชาม ประเจิดประเจ้อ หมูเห็ดเปิดไก่อ ผลหมากรากไม้ เรือกสวนไร่นา

แบบฝึกหัด เรื่อง คำซ้อน

๑. ให้นักเรียนนำคำซ้อนต่อไปนี้เติมลงในประโยคให้ถูกต้อง

โหวกเหวกโวยวาย	ทรัพย์สิน	เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	เปื้อน่าย	บ้านเรือน
แก้เผ่า	ซิดเซียว	ข้อเท็จจริง	ทะเลาะเบาะแว้ง	ผลหมากรากไม้
ชมเชย	ติดต่อก	หมูเห็ดเป็ดไก่	บาดเจ็บ	ผิดชอบ

๑. ใครมาส่งเสียง.....อยู่ที่หน้าบ้าน

๒. เรือนน้องเดียวกันต้องสามัคคีกัน อย่า.....กัน

๓. ลูกควรดูแลพ่อแม่เมื่อก่อน.....

๔. น้องชมพูไม่สบายหรือคะ คุณน้าตา.....

๕. คุณแม่เป็นคนมีน้ำใจต่อทุก ๆ คนเสมอ

๖. ครูกล่าว.....นักเรียนที่ได้รางวัลชนะเลิศ

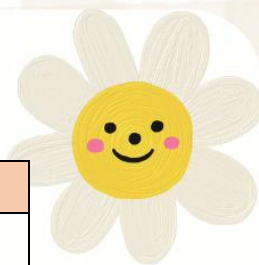
๗. เขา.....กลับมาแล้วหลังจากหายไปหลายวัน

๘. เมื่อได้รับข่าวสารใด ๆ มา เราควรวิเคราะห์.....ก่อนจะเชื่อข่าวนั้น

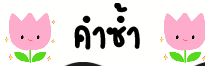
๙. วันนี้แม่ไปตลาด ซื้อ.....มาเตรียมทำอาหารมื้อเย็น

๑๐. เขาก่อนหายใจด้วยความ.....

๒. ให้นักเรียนระบุว่าคำต่อไปนี้เป็นวิธีการสร้างคำแบบใดระหว่าง คำประสม / คำซ้อน

คำ	วิธีการสร้างคำ
ตู้เย็น	
ตาวาว	
ทุบตี	
นุ่มนวล	
ขัดขวาง	
ใจลอย	
หุบเขา	
ตีนแมว	
สะบักสะบอม	
เท็จจริง	
ไร่นา	
ปิดบัง	
รวมตัว	
ออกตัว	
เดือดร้อน	
บาปบุญ	
ใบเบิกทาง	
เลือกสรร	
นัดลม	
บ้านเรือน	

คำซ้ำ

คำซ้ำ เป็นการสร้างคำเพื่อให้เกิดความหมายใหม่วิธีหนึ่งโดยการนำคำเดิมมากล่าวซ้ำ มี ๒ วิธี ดังนี้

๑) คำซ้ำที่ใช้ไม่ยั้ง (๑) กำกับ เช่น

เด็ก ๆ ไปไหน (เด็ก ๆ หมายถึง เด็กหลายคน)

ของอร่อย ๆ ทั้งนั้น (อร่อย ๆ หมายถึง ของอร่อยทุกอย่าง ไม่เน้นว่าอร่อยเพียงใด)

๒) คำซ้ำที่เล่นเสียงวรรณยุกต์ โดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์แรกให้สูงขึ้น เช่น

น้องนางงามหมายเลขสาม ช่วยสวย (ช่วยสวย หมายถึง สวยมาก ๆ)

ลองรับประทานก๋วยเตี๋ยวร้านนี้ไหมคะ พี่เขาบอกว่าอร่อยอร่อย (อร่อยอร่อย หมายถึง อร่อยมาก)

ความหมายของคำซ้ำ

- ➡ บอกความหมายเป็นพหูพจน์ แสดงถึงจำนวนมากกว่าหนึ่ง เช่น
เด็ก ๆ ไปโรงเรียน / หนู ๆ กำลังเล่นฟุตบอล
- ➡ บอกความหมายแยกจำนวน แยกเป็นส่วน เช่น
ทำให้เสร็จเป็นอย่าง ๆ ไป / ครูตรวจการบ้านนักเรียนเป็นคน ๆ
- ➡ บอกความหมายเน้น เช่น
ผ้าดี ๆ อย่างนี้หาซื้อไม่ได้ / ไข่เจียวจานนี้รสชาติเค็มเค็ม
- ➡ บอกความหมายเบาลง เช่น
ฉันไม่ได้ตั้งใจมอง รู้ว่าเขาหน้าตาคล้าย ๆ ดารา / เขายังโกรธ ๆ ฉันอยู่กับเรื่องเมื่อวานนี้
- ➡ บอกความหมายไม่แน่นอน เช่น
เธอมาหาฉันแต่เช้า ๆ ก็ได้ / เขาเดินอยู่แถว ๆ โรงเรียน
- ➡ ซ้ำคำทำให้เกิดความหมายใหม่ เช่น
อยู่ ๆ ก็ลุกขึ้นกระโดด (อยู่ ๆ หมายถึง ไม่มีสาเหตุ) /
ของพื้น ๆ อย่างนี้ใครก็ทำได้ (ของพื้น ๆ หมายถึง ของธรรมดา)

ข้อยกเว้น

คำที่มีเสียงซ้ำกัน บางคำก็ไม่ใช่คำซ้ำ เช่น

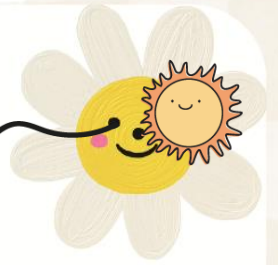
นานา / จะจะ เวลาเงินจะใช้ไม่ยั้งคำซ้ำไม่ได้

- เรื่องแบบนี้ต่างคนต่างคิดมันนานาจิตตัง
- ฉันเห็นจะจะว่าเธอกำลังขโมยของ

สรุป

การสร้างคำมีความจำเป็นในภาษาไทยเพราะช่วยให้มีคำที่มีความหมายใหม่ใช้ในภาษามากขึ้น คำที่สร้างใหม่เหล่านี้ คือ คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำทั้ง ๓ ชนิดนี้ มีวิธีการสร้างคำที่แตกต่างกัน แต่ล้วนมีพื้นฐานของคำที่มาจากคำมูล

แบบฝึกหัด เรื่อง คำซ้ำ

๑. ให้นักเรียนนำคำซ้ำต่อไปนี้เติมลงในประโยคให้ถูกต้อง

หมา ๆ	มืต ๆ	เจี้ยว ๆ	หือมหอม ๆ	หนา ๆ
งู ๆ ปลา ๆ	ช่วยสวย	เจียบ ๆ	กลัวย ๆ	สาว ๆ
น้อง ๆ	แร้งแรง	ไกลไกล	หวิวหวาน	เร็วเร็ว

๑. ข้อสอบชุดนี้เธอทำเสร็จ.....

๒. เขาแต่งกลอนเก่งมาก มีมือ.....สุนทรภู่เลย

๓. อย่าไปเชื่อมากเกินไป เขารู้แค่.....เท่านั้นแหละ

๔. ของ.....แค่นี้ะ สบายมาก

๕. พูด.....แบบนี้ อยากรู้เรื่องรี ?

๖. ผู้นับคนนั้น.....อย่างกับดารา

๗. มาขึ้นทำอะไร.....คนเดียว

๘. ลมพัด.....สงสัยฝนจะตก

๙. อากาศหนาวแบบนี้ อย่าลืมห่มผ้า.....

๑๐.น้อยได้ไหม ฉันไม่มีสมาธิอ่านหนังสือ